

passend onderwijs
noord-limburg

De leerling thuis en niet naar school!?!?

**Oriënterend onderzoek naar problematiek en
begeleidingsmogelijkheden van leerlingen, die niet of deels
naar school gaan.**

Kansen en mogelijkheden.

IDT-SSONML Venlo

**Renée van Melick
Tsjebbe de Jong.
juni 2011.**

De leerling thuis en niet naar school!??!!

Leerlingen , die niet of deels naar school gaan.

Conclusies in hoofdlijnen.

- Elke leerling die niet of geen hele dag naar school gaat, doorloopt een uniek traject.
- De situatie is altijd complex.
- Het niet of deels naar school gaan, hangt in veel gevallen samen met (internaliserende en externaliserende) gedragsproblematiek.
- Bij kinderen met medische problematiek worden veelal 'passende oplossingen' gevonden.
- Bij leerlingen die thuis komt te zitten zonder een begeleidingsplan, duurt het gemiddeld een half jaar voordat er een oplossing is (het kan echter ook langer dan een jaar duren!).

Adviezen.

- Bij elke leerling, die niet of geen hele dagen naar school gaat, dient er een regisseur te zijn, die het proces aanstuurt en controleert. Als er geen sprake is van een passend behandelplan zou dit de leerplichtconsulent van de gemeente of een RMC-functionaris kunnen zijn.
- Organiseer voor leerlingen, die zonder perspectief en begeleidingsplan thuis zitten een 'Thuiszittertafel', waarbij aangesloten moet worden bij bestaande overlegvormen.
- Zoek samen met iedere mogelijke partner naar een oplossing, heel concreet op 'namen en rugnummers'.
- Iedere deskundige moet over muren kunnen, durven en willen kijken.
- Oplossingen zullen meervoudig van aard moeten zijn. Zij kunnen o.a. gevonden worden in combinatie onderwijs-zorg. In het (voortgezet) speciaal onderwijs zijn hier goede voorbeelden van te vinden.
- Zoek de partners om bovenstaande te organiseren en af te stemmen, zoals gemeentes (LPC/RMC), passend onderwijs Noord-Limburg, ZAT, CJG en de Zorg-instellingen. Betrek daarbij de resultaten uit onderzoek van Ingrado 2010 (zie bijlage 2).

De leerling thuis en niet naar school!?!?

Inleiding

Eén van de doelstellingen van het 'Veldinitiatief voor Passend Onderwijs Noord Limburg' is als volgt geformuleerd: Er mag geen leerling tussen wal en schip vallen. Toch blijkt in de praktijk dat we te maken hebben met leerlingen die niet of geen hele dag naar school gaan. Op dit moment komen er vragen op ons af over problemen die zich voordoen bij die leerlingen en de problematiek die hierbij speelt. Dit onderzoek, in samenwerking met de scholen uit de regio en leerplichtconsulenten van de gemeenten Venlo en Venray is een eerste oriëntatie hierop geweest.

Methode

Via de mail zijn de zorgcoördinatoren PO, VO en V(S)O in Noord Limburg en de leerplichtconsulenten van de gemeenten Venlo en Venray benaderd, met het verzoek geanonimiseerd te melden welke leerlingen in het schooljaar 2009-2010 die niet of geen gehele dagen naar school gaan (langer dan 6 weken geen onderwijs volgden). Hierbij werd tevens gevraagd naar de periode dat de leerling thuis zat en de problematiek die rondom de casus speelde. Aanvankelijk was het idee om vervolgens 10 dossiers grondig door te nemen en eventueel interviews met de betrokkenen te houden om antwoord te krijgen op eerder door ons opgestelde hypothesen. Door voortschrijdend inzicht echter is niet voor dit vervolg gekozen. Uit een uitgevoerd onderzoek door Ingrado (vereniging voor leerplicht en RMC) in Nederland is namelijk gebleken dat er in deze gevallen niet volgens een vaste handelingswijze gewerkt wordt, waardoor elk proces anders loopt. Vergelijkingen zijn daardoor moeilijk te maken. Tevens bleken veel voorafgestelde hypothesen gebaseerd op aannames die de praktijk niet of slechts gedeeltelijk onderschreven, waardoor de hypothesen niet te toetsen waren. Voor dit moment wordt in dit onderzoek dan ook volstaan met een weergave van de verkregen informatie en een advies voor vervolg.

Resultaten

In totaal werd er informatie verstrekt over 44 leerlingen, die niet of deels naar school gaan. Het gaat om 15 basisschoolleerlingen en 28 leerlingen vanuit het voortgezet onderwijs (1 leerling onbekend). Wat betreft de basisschoolleerlingen valt het op dat het voornamelijk gaat om de oudere basisschoolleerlingen (vanaf 10 jaar).

De groep leerlingen die in dit oriëntatieonderzoek opgenomen zijn, zijn verdeeld in 4 groepen. Leerlingen die 'full-time' thuis zitten, leerlingen die 'deeltijd' naar school gaan en 'deeltijd' een behandeling volgen, leerlingen die 'deeltijd' naar school gaan en 'deeltijd' thuis/op een leefgroep zijn en leerlingen die 'fulltime' een behandeling krijgen. Bij de leerlingen die een deeltijd of full-time behandeling krijgen is er sprake van een plan van aanpak en begeleidingsplan. De tijd dat leerlingen niet of deels naar school gaan, varieert van 6 weken tot langer dan een jaar. In onderstaande tabel wordt de situatie schematisch weergegeven.

	6-8 wkn	3 mnd	4-6 mnd	7-9 mnd	10-12 mnd	12 + mnd	?	totaal
Thuis	5	3	6	4	2	1		21
School i.c.m. behandeling			2	2		1		5
School i.c.m. thuis/ leefgroep	1		1	1	2			5
Behandeling				1				1
Combinatie van meerdere trajecten	5						5	10

2 leerlingen minder dan 6 weken thuis

Tabel 1. Overzicht van periode dat de leerling niet of geen hele dagen naar school gaan.

Ten tijde van het aanleveren van de gegevens volgen aan aantal leerlingen al weer onderwijs of zitten in een aanvullend begeleidingstraject. Ongeveer evenveel leerlingen echter volgde op dat moment (nog) geen onderwijs (zie tabel 2).

Thuis	15
Groep	6
Behandeling	2
Volledig school	8
Gedeeltelijk school	9
Coachingstraject RMC	2
Werk	1
Onbekend	1

Tabel 2. Huidige situatie

Bij een eerste screening lijkt er sprake van een keur aan problematieken. Om hier een beter overzicht van te krijgen zijn de problematieken in 6 gebieden geclusterd, te weten lichamelijk/gezondheid, gedrag, leren, groep/leerkracht, gezin en omgeving. Hieruit wordt duidelijk dat het niet of geen hele dagen volgen van onderwijs in de meeste gevallen samenhangt met internaliserende en externaliserende gedragsproblematiek (eventueel samenhangend met een andere factor) (zie tabel 3).

Van de leerlingen die wegens lichamelijke/gezondheidsproblemen niet naar school gaan, wordt gezien dat zij binnen afzienbare tijd de school weer gaan bezoeken. De trajecten die deze leerlingen lopen lijken vrij passend te zijn, waardoor dit onderzoek zich verder niet op deze groep zal richten. Wanneer er een combinatie van meerdere factoren te zien is en er geen begeleidingsplan ligt, is de kans op langdurig thuiszitten groter.

	Lichamelijk/ gezondheid	Gedrag	Leren	Groep/leerkracht	Gezin	Omgeving
Lichamelijk/ Gezondheid	5				2	
Gedrag	1	21		1	8	
Leren		1	2			
Groep/leerkracht						
Gezin					1	-
Omgeving					1	1

Tabel 3. Primaire problematiek

Aanbevelingen

Aan dit onderzoek hebben een aantal scholen en leerplichtconsulenten op een zeer open en constructieve manier meegewerkt, door inzicht te geven in de aantallen thuiszitters op hun school en de problematieken die rondom deze leerlingen spelen.

Zoals reeds omschreven in de methode, lijkt het momenteel weinig zinvol om een analyse van algemeenheden te maken, daar die er niet/nauwelijks blijken te zijn. Elk traject (b)lijkt een traject op zich, waarin weinig overeenkomsten met andere trajecten te zien zijn. Er is geen algemene procedure die gevolgd wordt.

Wel wordt tijdens dit onderzoek veel creativiteit gezien in het zoeken naar en vinden van oplossingen voor leerlingen die niet of geen hele dagen naar school gaan. Deze worden voornamelijk in het (voortgezet) speciaal onderwijs gezocht en regelmatig gevonden. Er zijn goede voorbeelden beschreven. Het gaat dan doorgaans om onderwijs/zorgcombinaties.

Het is van belang om meer zicht op de materie te gaan krijgen. Hierin zou een twee-sporetraject gelopen dienen te worden door te gaan participeren in lopende processen en op die manier zowel onderzoekend als oplossingsgericht bezig te zijn. Een voorstel hiertoe is o.a. een 'thuiszittertafel' voor leerlingen die zonder plan thuis zitten of dreigen thuis te komen zitten.. De regie zou bij de leerplichtconsulent (LPC) of het RMC kunnen komen te liggen. Deze roept vanuit de bestaande organisaties mensen bij elkaar wanneer er sprake is van (dreigend) thuiszitten. LPC sluit bijvoorbeeld aan bij ZAT. Deze mensen zoeken samen naar een oplossing, heel concreet op 'namen en rugnummers'. Om dit te kunnen realiseren zal er een overleg moeten zijn met gemeentes en RMC. Mogelijk kan dit vanuit ontwikkelingen vanuit gemeentes, passend onderwijs, ZAT, en CJG aangestuurd worden.

Voor leerlingen, bij wie een passend begeleidingsplan onderwijs/zorg wordt vastgesteld kan een regievoerder/casemanager aangewezen worden vanuit de begeleidingsstructuur om het kind heen.

Bijlage 1

Vier anonieme casussen ter illustratie

W is een twaalfjarige leerling. De periode van begin schooljaar 2009/2010 is hij 22% afwezig geweest. Vanaf de carnavalsvakantie 2010 zit hij volledig thuis. W wil niet naar school vanwege extreme scheidingsangst. Hij wacht op een 24-uursplaatsing binnen de jeugd GGZ.

X is een 10 jarige leerling. In 2007 zijn reactieve hechtingsstoornis, ouder-kind relatieproblemen en zwakbegaafdheid. In haar contactname naar anderen stelt zij zich claimend en zeer dominant op. Er is voldoende nabijheid en toezicht van een volwassene nodig. Het voltijd naar school gaan zorgde bij haar voor dusdanige spanning en frustraties, dat zij niet meer bij te sturen was, zowel op school als op de leefgroep. Er is voor gekozen om schoolbezoek terug te brengen naar 6 uur per week op de middag. De overige tijd maakt zij gebruik van dagbesteding. Bij elke evaluatie is gezamenlijk bezien of uitbreiding mogelijk was. Momenteel gaat deze leerling vijf volledige dagdelen naar school en bezoekt zij in de overige schooltijd dagbesteding.

Y is een 13 jarige leerling die de brugklas VWO bezoekt. Vanaf oktober 2009 heeft hij last gehad van spanningen, werk- en prestatiedruk. Dit uit zich middels lichamelijke klachten, slapeloosheid, huilbuien etc. Op de basisschool had hij hier geen last van. Hij heeft dyslexie, is perfectionistisch en zegt elke dag 2 tot 3 uur huiswerk te maken. Sociaal-emotioneel komt hij jong over. Hij lijkt op school te worden overvraagd. Vanaf maart 2010 tot het eind van het schooljaar zit Y thuis. Langzaam is de spanning wat gezakt en begint hij zijn sociale bezigheden (sport, vriendjes) weer wat op te pakken. Bij de jeugd GGZ zijn gesprekken gevoerd met de leerling. Ouders hebben begeleiding ontvangen. Er is besloten om hem met aanvang van het nieuwe schooljaar te laten starten in de HAVO brugklas.

Z is een 15 jarige leerling die van oktober 2009 tot april 2010 thuis heeft gezeten. Z is gediagnosticeerd met MCDD en GdIT en is medicatieafhankelijk. Hij is angstig en gaat huilen en schreeuwen wanneer het hem teveel wordt. Moeder is bekend met psychiatrische problematiek. Ze vond dat Z teveel frustraties opliep op school en haalde hem eraf. Vervolgens plaatste de school van haar keuze Z niet. Een thuisbegeleidster is toen een nieuwe school voor Z gaan zoeken. Uiteindelijk is hij als gastleerling op een zorglocatie geplaatst.

Bijlage 2

Conclusies en advies Ingrado 2010.

Gegevens landelijk:

- Jaarlijks zitten ruim 2500 leerplichtige jongeren langer dan vier weken thuis. Dit is een jaartotaal, geen dagstand. Op elke willekeurige dag betreft het tussen 800 en 1.100 jongeren.
- De gemiddelde duur tot herplaatsing is zes maanden.
- Tweederde van de thuiszitters is een jongen.
- Het merendeel van de thuiszitters (84%) heeft de voortgezetonderwijsleeftijd, 16% heeft de basisschoolleeftijd.
- De voornaamste redenen voor thuiszitten zijn gedragsproblematiek en psychische problematiek.
- De 'overbelaste' jongere: 'Het zijn leerlingen die gebukt gaan onder een opeenstapeling van problemen, uiteenlopend van beperkte vaardigheden en gedragsproblemen tot gebroken gezinnen, chronische armoede, schulden, verslaving, criminaliteit in de directe omgeving et cetera. Deze jongeren zouden wellicht graag een schooldiploma willen halen, maar de cumulatie van problemen vergt zo veel van hun incasseringsvermogen dat zij voortijdig de school verlaten (in 2007: 1,7%). Veel van deze 'overbelaste' jongeren wonen in de 'G4'

Essentie thuiszitten

Het eerste en tweede opvoedingscircuit blijken alleen en samen niet te bieden wat de jongere van hen verwacht.

Na een paar weken wordt thuiszitten normaler dan schoolgaan.

Thuiszitten belemmert de ontwikkeling van het kind en is dus aan te merken als kindermishandeling.

Zeker de leerplichtambtenaar heeft het volste recht en de plicht zonder aarzelen streng en adequaat op te treden.

Wat opviel in 2010

Geen concrete aanwijzingen gevonden voor handelen leerplichtambtenaar tav thuiszitters.

Er zijn verschillen en overeenkomsten in handelen.

Zorgen zijn groot – het handelen niet altijd (machteloosheid).

Opmerkelijke bevindingen

Thuiszitten zonder verzuim vooraf.

Piek in de loop van de eerste klas VO.

Altijd complex van problemen.

Ontbreken probleemanalyse.

ZAT vaak niet ingeschakeld.

Bij iedere instantie tikt de eigen klok door.

Samenstelling en compleetheid dossier wisselt sterk.

Aanzet tot procedure

Terstond huisbezoek (1-2 dagen).

Uitgebreide inventarisatie (2 – 3 dagen)

Heldere registratie (permanent)

Snel overleg met betrokkenen (3 werkdagen)

Gezamenlijke probleemanalyse (3 wd)

Gezamenlijke afspraak richting aanpak (3 wd)

Wie gaat wat wanneer doen (3 wd)

Iedereen rapporteert aan leerplichtambtenaar de vorderingen (3 wd)

Leerplichtambtenaar bewaakt actief deadlines (1 dag)

Bij stagnaties in voortgang snel overleg betrokkenen